

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	8Cdo/77/2024
Identifikačné číslo spisu:	5721203777
Dátum vydania rozhodnutia:	19.11.2025
Meno a priezvisko:	JUDr. Gabriela Klenková
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2025:5721203777.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobcov 1/ C. M., narodeného XX. Y. XXXX, U., G. XXXX/XX, 2/ C.. U. M., narodeného X. D. XXXX, U., G. XXXX/XX, oboch zastúpených advokátom Mgr. Romanom Šulhánekom, Martin, I. kolónia 2189/41, proti žalovaným 1/ C.. U. N., narodenému XX. I.Á. XXXX, F., K. K. XXX/XX, zastúpenému advokátom JUDr. Mgr. Štefanom Buchom, Žilina, Námestie M. R. Štefánika 1, 2/ E. Č., narodenej XX. U. XXXX, Ž., P. E. XXXX/XX, zastúpenej spoločnosťou Advokátska kancelária SLAMKA & Partners s.r.o., Dolný Kubín, Radlinského 1735/29, IČO: 50 120 000, o určenie neplatnosti závetu, vedenom na Okresnom súde Martin pod sp. zn. 11C/46/2021, o dovolaní žalobcov 1/ a 2/ proti rozsudku Krajského súdu v Žiline z 31. októbra 2023 sp. zn. 11Co/8/2023, takto

rozhodol:

Rozsudok Krajského súdu v Žiline z 31. októbra 2023 sp. zn. 11Co/8/2023 z r u š u j e a v e c m u v r a c i a n a d Ľ a š i e k o n a n i e .

Uznesenia Okresného súdu Martin č. k. 11C/46/2021-634 z 9. februára 2024, č. k. 11C/46/2021-644 z 9. februára 2024, č. k. 11C/46/2021-723 z 11. apríla 2024 a č. k. 11C/46/2021-729 z 11. apríla 2024 z r u š u j e .

Odôvodnenie

1. Okresný súd Martin (ďalej len „súd prvej inštancie“) v poradí druhým rozsudkom č. k. 11C/46/2021-478 z 27. júla 2022 v spojení s opravným uznesením č. k. 11C/46/2021-540 z 12. septembra 2022 žalobu, ktorou sa žalobcovia domáhali určenia neplatnosti závetu zo 14. októbra 2017 zamietol; žalovaným 1/ a 2/ priznal voči žalobcom 1/ a 2/ nárok na náhradu trov pôvodného a dovolacieho konania v rozsahu 100 % s tým, že o výške náhrady trov rozhodne samostatným uznesením po právoplatnosti rozsudku.

1.1. Právne vec posúdil v súlade s § 476 ods. 1 a 2, § 476a, § 476b, § 476e, § 476f, § 477, § 478, § 480 ods. 1 zákona č. 40/1964 Zb. Občiansky zákonník v znení neskorších predpisov (ďalej len „Občiansky zákonník“), § 137 písm. c) zákona č. 160/2015 Z. z. Civilného sporového poriadku v znení neskorších predpisov (ďalej len „CSP“) a § 194 ods. 1 zákona č. 161/2015 Z. z. Civilného

mimosporového poriadku v znení neskorších predpisov (ďalej len „CMP“). Na základe výsledkov vykonaného dokazovania ustálil, že naliehavý právny záujem na podanie žaloby vzhľadom v zmysle ustanovenia § 194 ods. 1 CMP v spojení s uznesením sp. zn. 17D/647/2017 z 25. mája 2018, z ktorého mal preukázané, že konanie o dedičstve bolo prerušené a žalobcovia 1/ a 2/ boli odkázaní, aby v lehote jedného mesiaca od právoplatnosti uvedeného uznesenia podali žalobu o neplatnosť závetu. Konštatoval, že v spore nemal preukázané skutočnosti, pre ktoré žalobcovia žiadali určiť neplatnosť závetu, preto žalobu zamietol. Ustálil, že závet označený ako „Posledná vôľa - závet“ zo 14. októbra 2017 (ďalej aj ako „alografný závet“) nebol napísaný vlastnou rukou závetcu, ale iným spôsobom, a to na počítači. Súčasne poukázal na to, že medzi stranami nebolo sporné, že poručiiteľka bola schopná čítať aj písať. Na základe uvedeného preto dospel k záveru, že alografný závet spĺňa náležitosti v zmysle § 476b Občianskeho zákonníka, pričom uviedol, že podmienkou platnosti takéhoto závetu je, že musí byť poručiiteľom, ktorý je schopný čítať a písať, čo v konaní nebolo sporné. Skutočnosť, že poručiiteľka tento závet vlastnoručne podpísala, bola preukázaná aj z predmetnej listiny, ktorá bola potvrdená aj súčasne prítomnými svedkyňami E. a U.. G..

1.2. Súd prvej inštancie námietku, že žalovaný 1/ mal vyhotoviť text predmetného závetu na počítači, vyhodnotil ako bezdôvodnú, nakoľko nie je rozhodné to, kto text závetu fakticky napísal, nakoľko ak bol text napísaný mechanicky, nejedná sa o pisateľa závetu v zmysle § 476f Občianskeho zákonníka, ale o osobu, ktorá iba plnila úlohu mechanického vyhotoviteľa textu a jeho neplatnosť nespôsobuje, že závetom povolaným dedičom pôsobil ako pisateľ závetu (rozhodnutie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 4Cdo/153/2002). Skutočnosť, že text závetu zodpovedá skutočnej vôli poručiiteľky, je zabezpečená vlastnoručným podpisom poručiiteľky v záвете a ďalej aj tým, že pred dvoma súčasne prítomnými svedkami poručiiteľka prejavila svoju vôľu, že listina obsahuje jej poslednú vôľu a títo svedkovia sa na závet potvrdzujúci uvedené skutočnosti podpísali. Ani výsledky vykonaného dokazovania nepreukázali opak. Súd prvej inštancie upriamil pozornosť na to, že svedkovia, ktorí sa na tomto záвете podpísali pod vlastnoručný podpis poručiiteľky, svojím podpisom potvrdili, že poručiiteľka výslovne prejavila pred dvoma súčasne prítomnými svedkami, že listina obsahuje poručiiteľkinu poslednú vôľu a v záвете sa podpísali pod textom „My dolu uvedení a podpísaní svedkovia potvrdzujeme, že p. L. P., nar. XX.XX.XXXX, G. č. XXXX/XX, U. - P., pred nami súčasne prítomnými závet vlastnoručne podpísala, prečítala a vyjadrila sa, že závet vyjadruje jej skutočnú a vážnu poslednú vôľu“ a nasledovali mená a priezviská, adresy svedkov a ich vlastnoručné podpisy. Závet, ktorý bol spísaný dňa 14. októbra 2017, vlastnoručne podpísaný poručiiteľkou a pred dvoma súčasne prítomnými svedkyňami, podľa súdu prvej inštancie obsahuje skutočne poslednú vôľu poručiiteľky, čo preukazuje okrem samotnej listiny aj dokazovanie vykonané výsluchom žalovaných 1/ a 2/ a výpoveďou svedkyne U.. G..

1.3. Výpoveď svedkyne E. z pojednávania z 23. marca 2022 súd prvej inštancie vyhodnotil ako nedôveryhodnú, s poukazom na to, že menovaná svedkyňa nevypovedala pravdu o tom, či ju oslovili žalobcovia ohľadom okolností spisovania alografného závetu, keď na otázku právneho zástupcu žalobcu 1/ poprela, že po stretnutí dňa 14. októbra 2017 ju kontaktovali žalobcovia, pričom vypovedala „Nie, nie, nie, určite nie, nič takého“. Taktiež na otázku právneho zástupcu žalobcov, či sa stretla so žalobcami a riešili obsah stretnutia zo 14. októbra 2017, menovaná svedkyňa opätovne vypovedala, že nie, a to aj napriek tomu, že súdu poskytla dve listiny, ktoré súviseli so stretnutím zo 14. októbra 2017. Na otázku súdu, odkiaľ tieto listiny má, vypovedala, že jej to dal asi U. M., ako aj otázky s odpoveďami, ktoré svedkyňa poskytla súdu a súviseli s danou vecou, ktoré jej dal doma. V tejto súvislosti súd prvej inštancie súčasne upriamil pozornosť na to, že na pojednávaní konanom dňa 29. júna 2022, sám žalobca 2/ uviedol, že sa so svedkyňou stretli za účelom objasnenia nezrovnalostí medzi rôznymi zneniami viacerých závetov a konceptu alografného závetu. Z uvedeného súd prvej inštancie vyvodil, že svedkyňa ohľadom kontaktu so žalobcami v uvedenej veci nehovorila pravdu, lebo v skutočnosti so žalobcami o veci komunikovala. Uvedené spolu so skutočnosťou, že na pojednávaní, konanom dňa 23. marca 2022 niektoré otázky žalobcu 2/ boli podľa názoru súdu kladené svedkyňi spôsobom, že ju navádzali k určitej odpovedi, bolo súdom prvej inštancie vyhodnotené tak, že svedkyňa mohla vypovedať aj o tom, o čom nebola sama presvedčená, že sa v skutočnosti stalo, pričom spôsob kladenia otázok svedkyňi zo strany žalobcu 2/ a jeho právneho zástupcu bol aj predmetom námietok právneho zástupcu žalovaného 1/. Uvedené skutočnosti preto súd prvej inštancie vyhodnotil tak, že svedkyňa E. mohla byť podvedome,

hoc aj nechtiac, ovplyvnená práve tým, že jej boli predložené otázky žalobcov, ktoré súdu poskytla s vyhotovenými odpoveďami, keď aj sám žalobca 2/ uviedol, že so svedkyňou sa stretol preto, lebo bolo potrebné objasniť, prečo sa jednotlivé listiny závetov v tak krátkom časovom slede líšia a že sa s pani E. dohodli, že sa stretnú v jej byte pred termínom prvého predbežného vyšetrenia ohľadne dedičského konania s tým, že žalobca 2/ pripraví detailné otázky o priebehu spisovania alografného závetu. V tejto súvislosti súd prvej inštancie poukázal tiež na to, že stretnutie v byte svedkyne potvrdilo, že čítal otázky napísané na počítači, ktoré si pripravil a rukou písal odpovede svedkyne E. vo forme poznámok a následne si tieto rukou písané odpovede prepísal na počítači. Napokon poznamenal, že uvedená svedkyňa je so žalobcami v príbuzenskom vzťahu.

1.4. Súd prvej inštancie súčasne ako nedôvodné vyhodnotil námietky žalobcov, týkajúce sa nimi deklarovanej nedôveryhodnosti výpovede svedkyne U. G., ktorá vypovedala na pojednávaní konanom dňa 29. júna 2022. Dôvodil, že menovaná svedkyňa si vybavovala niektoré skutočnosti a spomienky postupne, čo považoval za pochopiteľné s ohľadom na odstup času, ktorý uplynul od uvedeného dňa, ako aj s ohľadom na vek svedkyne. Z celkového správania sa svedkyne súd prvej inštancie nadobudol presvedčenie, že svedkyňa sa snažila spomenúť na uvedené okolnosti objektívne. Konštatoval, že uvedená svedkyňa potvrdila, že závet, ktorý podpísala poručiťka a obe svedkyne, sa čítal hromadne pre všetkých, pričom opakovane vypovedala, že listinu, ktorú priniesol žalovaný 1/ už prepísanú na počítači, žalovaný 1/ aj čítal v zhode s výpoveďami žalovaných 1/ a 2/, poručiťka k nej nemala výhrady, podpísali ju vlastnoručne, ako aj svedkyne U. G. a E.. Na základe uvedeného preto ustálil, že aj keď menovaná svedkyňa vypovedala, že podpisovali rukou písaný závet, súd prvej inštancie konštatoval, že rukou podpísaný závet poručiťky svedkyňami U. G. a E. v konaní produkovaný nebol. Súd prvej inštancie za rozhodné považoval to, že svedkyňa U. G. vypovedala o tom, že iba raz sa podpisovala ako svedkyňa na záвете a svoj podpis ako svedkyne na záвете spísanom na počítači potvrdila. Z uvedeného teda súd prvej inštancie vyvodil, že svedkyne podpísali iba počítačom napísanú listinu zo 14. októbra 2017, o ktorej menovaná svedkyňa aj žalovaní 1/ a 2/ zhodne vypovedali, že bola nahlas prečítaná. Súčasne poukázal na výpoveď svedkyne U. G., z ktorej vyplynulo, že iné stretnutie ohľadne spisovania závetu nebolo a že iba jedenkrát sa zúčastnila takéhoto stretnutia. Tiež poukázal na tvrdenie svedkyne U. G., podľa ktorého práve svedkyňa E. mala súdu odovzdať závet, ktorý podpísali dňa 14. októbra 2017, pričom uvedená svedkyňa ako závet podpísaný svedkyňami odovzdala súdu práve alografný závet. Na základe uvedeného preto dospel k záveru, že svedkovia, ktorí sa na tomto záвете podpísali pod vlastnoručný podpis poručiťky, svojím podpisom potvrdili, že poručiťka výslovne prejavila pred nimi dvoma súčasne prítomnými svedkami, že listina obsahuje poručiťkinu poslednú vôľu. Skutočnosť, že predmetná posledná vôľa obsahuje vôľu poručiťky, svojou výpoveďou potvrdila svedkyňa U. G., ako aj potvrdili výpovede žalovaných 1/ a 2/, keďže zo všetkých týchto výpovedí vyplynulo, že žalovaný 1/ potom, čo priniesol alografný závet, tento nahlas prečítal. Žalovaní 1/ a 2/ tiež jednoznačne vypovedali o tom, že poručiťka na otázku žalovaného 1/ výslovne potvrdila, že prečítaná listina obsahuje jej poslednú vôľu a potvrdila to aj výpoveď svedkyne U. G., ktorá vypovedala, že nikto, ani poručiťka, nemal námietky po prečítaní tejto poslednej vôle, a preto ju všetci bez pripomienok podpísali. Na druhej strane súd prvej inštancie ustálil, že výpoveď svedkyne E. nebola spôsobilá preukázať opak.

1.5. Vo vzťahu k námietke žalobcov, že nikde v obidvoch holografných závetoch, ani v dodatku z 9. októbra 2017, poručiťka nespomínala svoju vôľu odkázať dve tretiny hnutelných vecí žalovaným 1/ a 2/, súd prvej inštancie uviedol, že závet sa zrušuje neskorším platným závetom. Poukázal na časové súvislosti spísania listiny označenej ako závet - testament spísanej vlastnou rukou poručiťky dňa 25. septembra 2017 a jeho dodatku z 9. októbra 2017, keď následne dňa 14. októbra 2017 poručiťka prejavila vôľu spísať ďalší závet a za týmto účelom zavolała svedkov, ktorí sú na tejto poslednej vôli v záвете podpísaní. Vo vzťahu k závetu z 1. októbra 2017, súd prvej inštancie odkázal na stanovisko notárky vo veci vedenej pod sp. zn. 17D/674/2017, z ktorého vyplýva, že tento závet nebolo možné považovať za poslednú vôľu poručiťky pre nesplnenie podstatných náležitostí závetu, nakoľko právna teória i súdna prax vyvodzujú, že podpis poručiťky musí byť umiestnený na samom konci závetu, pretože sa ním završuje obsah závetu, pričom v uvedenom záвете sa dátum nachádzal až pod jej podpisom. K závetu v spise na č. l. 13, súd prvej inštancie konštatoval, že tento nie je podpísaný

vlastnou rukou a neobsahuje náležitosti v zmysle § 477 Občianskeho zákonníka, nakoľko nie sú dostatočne určito ustanovení dedičia, a preto túto listinu vyhodnotil ako neplatný právny úkon.

1.6. K argumentácii žalobcov, že pre závet spísaný dňa 25. septembra 2017 s dodatkom z 9. októbra 2017 je dôvodná aplikácia ustanovenia § 41 Občianskeho zákonníka, súd prvej inštancie uviedol, že alografný závet je platným právnym úkonom. Podľa § 480 ods. 1 Občianskeho zákonníka sa závet zrušuje neskorším platným závetom. Ak by aj bol závet z 25. septembra 2017 v znení jeho dodatku z 9. októbra 2017 aspoň čiastočne platný v časti, v ktorej poručiťka uviedla, kto je dedičom jej majetku, bolo rozhodné, že oba záveti riešia ten istý odkazovaný majetok. Vzhľadom na uvedené došlo k zrušeniu tohto závetu postupom podľa § 480 ods. 1 Občianskeho zákonníka. K argumentácii žalobcov ohľadne viacerých rovnopisov alografného závetu súd prvej inštancie uviedol, že existencia viacerých originálov v spore preukázaná nebola a pokiaľ boli doručované zúčastneným osobám pri spisovaní tohto závetu, nikto zo zúčastnených netvrdil, že podpisoval viac verzií alografného závetu. K argumentácii žalobcov, že cenné veci mali byť odkázané žalobcovi 2/, súd prvej inštancie poukázal na výpoveď žalovaných 1/ a 2/, ktorí súdu dostatočne vysvetlili, ako cenné veci vnímala poručiťka, t. j. že chcela riešiť veci ako televízor, chladničku, počítač a pod., ktoré sa nachádzali v nehnuteľnosti na G., a chcela, aby tam zostali a pripadli žalobcom, preto už neboli obsahom poslednej vôle zo 14. októbra 2017.

1.7. K námietke žalobcu 2/, že žalovaný 1/ mal vypovedať o tom, že v čase jeho príchodu k poručiťke v deň spísania závetu bola prítomná len svedkyňa E. a nie aj U.. G., ale z výpovede žalovanej 2/ vyplynulo, že boli prítomné obe svedkyne, súd prvej inštancie uviedol, že výpoveď žalovaného 1/ na pojednávaní, konanom dňa 23. marca 2022 nevyhodnotil v zmysle vyjadrenia žalobcu 2/, pretože žalovaný 1/ vypovedal „...toho 14-teho sme tam prišli a už tam bola pani E., rodená K. - to druhé meno si naozaj nepamätám s tým, že sa jedná o poslednú vôľu poručiťky.“ Z uvedenej výpovede žalovaného 1/ podľa názoru súdu prvej inštancie, nebolo možné vyvodiť záver, že tam druhá svedkyňa U.. G. nebola. Pokiaľ išlo o lekárske správy, ktoré doložil na návrh žalobcov žalovaný 1/, ktorými žalobcovia preukazovali skutočnosti, ktorými chceli spochybniť dôveryhodnosť žalovaného 1/, tak podľa názoru súdu prvej inštancie žalovaný 1/ neklamal, keď tvrdil, že návštevy u poručiťky pred spísaním alografného závetu, realizoval v dňoch, keď navštevoval lekára v U.. Súd prvej inštancie súčasne dospel k záveru, že v konaní nebolo preukázané tvrdenie žalobcov v súvislosti s dôveryhodnosťou svedkyne U.. G., že jej dcéra mala byť podľa napádaného závetu, bodu 5 osobou, ktorej mal byť vyplatený podiel z predaja nehnuteľností, keď poručiťka nepotrebovala opatrovatelku, ako vyplynulo z výpovede žalovanej 2/, lebo zomrela v nemocnici a meno dcéry svedkyne nie je uvedené v bode 5 závetu. Ako nedôvodnú vyhodnotil súd prvej inštancie aj námietku žalobcov ohľadom postupu pri výsluchu svedkov v zmysle § 199 ods. 1 CSP z dôvodu, že svedkyňa U.. G.D. sa nezúčastnila žiadneho pojednávania, a to ani pojednávania, kde bola vypočutá ako svedkyňa E., keď aj z výpovede svedkyne U.. G. vyplynulo, že so svedkyňou sa nekontaktovala, len v súvislosti s tým, či je predvolaná tiež ako svedok, z čoho súd prvej inštancie usúdil, že sama nemala vedomosť o tom, že svedkyňa E. už v danom spore bola vypočutá. V tejto súvislosti súd prvej inštancie poukázal na to, že svedkyňu U.. G. navrhoval vypočuť žalovaný 1/ podaním z 28. januára 2022, a taktiež žalovaná 2/ podaním z 1. februára 2022. Vo vzťahu k námietke žalobcu 2/ týkajúcej sa nedôveryhodnosti výpovede svedkyne U.. G., aj s ohľadom na skutočnosť, že si nemala pamätať na rušivú udalosť, a to pracovný ruch, o ktorom vypovedal žalovaný 2/, súd prvej inštancie dospel k záveru, že je pochopiteľné, ak si svedkyňa, ktorá bola zameraná na predmet sporu čo do okolností, za akých došlo k podpisu závetu, nepripisovala význam rušivej udalosti, ako bol pracovný ruch, o ktorom vypovedal žalovaný 1/ a uvedené bez ďalšieho nezakladá záver o nedôveryhodnosti svedeckej výpovede U.. G.. Na základe uvedených dôvodov súd prvej inštancie žalobu ako nedôvodnú zamietol. O nároku na náhradu trov konania rozhodol v súlade s ustanoveniami § 262 ods. 1 a § 255 ods. 1 CSP.

2. Krajský súd v Žiline (ďalej len „odvolací súd“) v poradí druhým rozsudkom z 31. októbra 2023 sp. zn. 11Co/8/2023 potvrdil rozsudok súdu prvej inštancie v spojení s opravným uznesením súdu prvej inštancie v celom rozsahu; žalovaným 1/ a 2/ priznal voči žalobcom 1/ a 2/ nárok na náhradu trov aktuálneho odvolacieho konania v rozsahu 100 %.

2.1. Odvolací súd sa v odôvodnení nestotožnil s námietkou žalobcov, že súd prvej inštancie poskytol žalobcom lehotu na vyjadrenie 7 dní a následne benevolentne pristupoval k lehote na vyjadrenie vo vzťahu k žalovanej 2/. K uvedenému odvolací súd poukázal na to, že žalobcovia boli uznesením súdu prvej inštancie č. k. 11C/46/2021-318 z 9. decembra 2021 a výzvou z 13. decembra 2021 vyzvaní, aby sa v lehote 7 dní od doručenia uznesenia podľa § 167 ods. 3 CSP písomne vyjadrili k vyjadreniu žalovanej 2/, ktoré im bolo doručené na pojednávaní dňa 17. apríla 2019. Potom ako sa žalobcovia k uvedenej výzve vyjadrili, bolo ich podanie doručované žalovaným 1/ a 2/ na vedomie, keď žalovaným 1/ a 2/ už nebola stanovená lehota na podanie vyjadrenia k predmetnému vyjadreniu žalobcov. Žalovaní 1/ a 2/ však k uvedenému vyjadreniu žalobcov učinili svoje vyjadrenia a uvedené vyjadrenia boli žalobcom riadne doručené a mali možnosť sa s nimi riadne oboznámiť, a to v dostatočnom časovom predstihu pred pojednávaním vo veci, ktoré sa konalo dňa 23. marca 2022. Odvolací súd potom v uvedenom procesnom postupe súdu prvej inštancie nevzhliadol dôvody, pre ktoré by bolo znemožnené strane, t. j. žalobcom, aby uskutočňovali im patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces. Navyše poukázal na to, že žalobcom bolo doručené podanie žalovanej 2/, ku ktorému sa mali vyjadriť už na pojednávaní konanom dňa 17. apríla 2019, keď oneskorené doručenie tohto podania, bolo súvisiacim dôvodom zrušenia predchádzajúcich rozsudkov súdu prvej inštancie a odvolacieho súdu. S poukazom na odvolanie podané žalobcami mali títo dostatok času oboznámiť sa s jeho obsahom, ešte pred doručením výzvy na vyjadrenie a pripraviť si procesný útok. Ďalej žalobcovia namietali, že súd prvej inštancie nepostupoval v súlade s § 199 ods. 1 CSP, keď mal dbať, aby výpoveď svedkyne G.D. nebola ovplyvnená jej prítomnosťou na pojednávaní s tým, že každého svedka súd vypočuje samostatne v neprítomnosti svedkov, ktorých ešte nevypočul. Odvolací súd k uvedenej námietke uviedol, že žalobcovia v konaní spolu s návrhom na vypočutie svedkyne E., ako aj výsluch žalovaných, nepodali návrh na výsluch svedkyne U.. G., a návrh na výsluch svedkyne G. vzniesli žalovaní, ktorí návrh podmienili tým, že túto svedkyňu navrhli vypočuť iba v prípade, ak by súd vyhovel návrhu žalobcov na výsluch svedkyne E.. Súčasne poukázal na to, že svedkyňa U.. G. nebola účastníka na pojednávaní, konanom dňa 23. marca 2022 a tvrdenie žalobcov o tom, že sa mohla zo zápisnice o pojednávaní, prípadne zo zvukového záznamu z pojednávania dozvedieť o obsahu výsluchu svedkyne E., prípadne samotných žalovaných, i napriek určitej potencialite nebola v konaní žiadnym spôsobom preukázaná. Práve naopak, z výpovede svedkyne U.. G. vyplynulo, že táto nemala vedomosť o výsluchu svedkyne E., nakoľko jej večer pred pojednávaním, ktoré sa konalo dňa 29. júna 2022, telefonovala, či sa s ňou nechce zviezť na pojednávanie taxíkom. Pokiaľ žalobcovia argumentovali tým, že na pojednávaní mohla byť vykonaná konfrontácia medzi svedkýňami U.. G. a E., tak takýto návrh ani neučinili. Odvolací súd síce pripustil, že súdu prvej inštancie „technicky“ nič nebránilo v tom, aby vykonal výsluch týchto svedkýň na jednom pojednávaní, avšak samotný procesný postup súdu prvej inštancie nezaložil dôvod prezumovaný ustanovením § 365 ods. 1 písm. b) CSP.

2.2. Následne odvolací súd skonštatoval, že súd prvej inštancie vo veci samej v dostatočnom rozsahu zistil skutočnosti potrebné pre právne posúdenie veci a po vykonaní dokazovania v potrebnom rozsahu, dospel k správnym skutkovým a k právnym záverom, zároveň sa stotožnil aj s jeho odôvodnením. Odvolací súd zdôraznil, že medzi procesné práva strany sporu nepatrí právo na to, aby sa všeobecný súd stotožnil s jej právnymi názormi a predstavami. Taktiež medzi práva procesnej strany nepatrí právo dožadovať sa stranou navrhnutého spôsobu hodnotenia vykonaných dôkazov. K námietke nesprávneho právneho posúdenia veci, odvolací súd taktiež skonštatoval, že súd prvej inštancie správne aplikoval právne normy týkajúce sa posúdenia platnosti alografného závetu. K námietke nesprávne zisteného skutkového stavu odvolací súd uviedol, že z odôvodnenia napadnutého rozsudku jednoznačne vyplynulo, že súd prvej inštancie vzal do úvahy iba skutočnosti, ktoré vyplynuli z vykonaného dokazovania, resp. počas konania vyšli najavo a neopomenul žiadnu zásadnú skutočnosť, ktorá z vykonaných dôkazov vyplynula, resp. vyšla najavo. Jeho skutkové zistenia nie sú založené na chybnom hodnotení dôkazov, v hodnotení dôkazov nie je logický rozpor a aj z hľadiska závažnosti (dôležitosti), zákonnosti, pravdivosti, eventuálne vierohodnosti výsledkov hodnotenia dôkazov zodpovedá tomu, čo bolo zistené spôsobom vyplývajúcim z § 191 a § 192 CSP.

2.3. Vo vzťahu k odvolacím námietkam žalobcov, že súd prvej inštancie dospel na základe vykonaných dôkazov k nesprávnym skutkovým zisteniam, odvolací súd považoval za nevyhnutné primárne uviesť,

že práve žalobcov v spore zaťažovalo dôkazné bremeno preukázať nimi tvrdené skutočnosti zakladajúce dôvod neplatnosti predmetného závetu. Odvolací súd sa stotožnil s názorom žalobcov o tom, že rozhodnou pre platnosť závetu je skutočná vôľa poručiteľa, avšak bolo dôkaznou povinnosťou práve žalobcov v danom spore preukázať, že text alografného závetu nezodpovedá skutočnej vôli poručiťky. Žalobcovia neboli osobne prítomní pri spisovaní alografného závetu a neprodukovali ani žiadne tvrdenia, že by mali vedomosť o tom, aká bola skutočná posledná vôľa poručiťky. Svoju argumentáciu zakladali východiskovo na pochybnostiach a na rozporoch, ktoré vyplynuli z vykonaného dokazovania. V konaní bolo preukázané, že pri spisovaní tohto závetu boli prítomní iba obidvaja žalovaní, poručiťka a svedkyne U. G. a E.. Svoje skutkové tvrdenia vyvodzovali zo vzájomnej konfrontácie jednotlivých dôkazov vykonaných v spore, a to výpoveďou svedkyň E., U. G., z výpovedí žalovaných 1/ a 2/, textom alografného závetu, textom holografného závetu z 25. septembra 2017 v spojení s dodatkom z 9. októbra 2017, ako aj predložením „náčrtu“ (žalobcami tvrdenej predlohy na spísanie finálnej verzie alografného závetu). Odvolací súd pri posúdení odvolacej argumentácie žalobcov dospel k záveru, že v spore neboli preukázané skutočnosti, pre ktoré žiadali určiť neplatnosť závetu. Žalobcovia sa v rámci svojich tvrdení snažili vytvoriť taký skutkový základ, z ktorého by bolo možné vyvodiť nimi deklarované tvrdenia o tom, že alografný závet nezodpovedá skutočnej vôli poručiťky. Ich argumentácia bola založená na zvýraznení čiastkových zistení, ktoré vyplynuli z vykonaného dokazovania a boli v ich prospech, majú za to, že tieto tvrdenia vytvárajú ucelený obraz o situácii, ktorá predchádzala spísaniu napádaného alografného závetu a argumentačne popierali tie skutkové zistenia vyplývajúce z vykonaných dôkazov, ktoré nezodpovedali ich tvrdeniam. Na základe takto selektovaných zistení, ktoré vyplynuli z dôkazov vykonaných v spore, ignorujúc ďalšie skutočnosti vyplývajúce z tých istých dôkazov (pripúšťajúce úplne protichodné závery), vyvodili skutkové závery, ktorými argumentovali dôvodnosť žaloby. Vzhľadom na objektívnu rozdielnosť záverov vyplývajúcich z jednotlivých v spore vykonaných dôkazov, nebolo možné dospieť k jednoznačným odpovediam o rozhodných otázkach v danom prípade. Za takéhoto stavu predstavovala argumentácia žalobcov iba jednu z viacerých možných alternatív priebehu skutkového deja. Odvolací súd súčasne poukázal na to, žalobcovia v konaní nepredložili žiadny priamy dôkaz prípadne taký ucelený konštrukt nepriamych dôkazov, ktorý by bol spôsobilý relevantným spôsobom spochybniť (vyvrátiť) skutočnosti uvedené v samotnom alografnom závete, keď z neho výslovne vyplýva, že poručiťka vlastnoručne podpísala, prečítala a vyjadrila sa, že závet vyjadruje jej skutočnú a vážnu vôľu. Uvedenú skutočnosť žalobcovia v rámci svojej argumentácie ignorovali, pričom jej bezdôvodnosť vyvodzovali zo záverov rozhodnutia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 4Cdo/93/2009. V predmetnom rozhodnutí však nebola posudzovaná otázka relevantnosti vyjadrenia svedkov uvedeného v závete, že poručiť pred oboma svedkami, súčasne prítomnými výslovne prejavil, že listina obsahuje jeho poslednú vôľu. Posudzovaná otázka bola, či uvedenie takéhoto potvrdenia, nachádzajúceho sa pod podpismi svedkov, spôsobuje neplatnosť závetu. Z uvedených záverov však nebolo možné vyvodiť, že by uvedené prehlásenie svedkov nemalo relevanciu. Podľa názoru odvolacieho súdu potom predmetné prehlásenie, učené priamo v alografnom závete, nemožno ignorovať a bolo práve dôkaznou povinnosťou žalobcov preukázať, že toto vyjadrenie nezodpovedá skutočnostiam tak, ako sa reálne udiali. Žalobcovia v rámci svojej skutkovej a z toho vyplývajúcej právnej argumentácie primárne vychádzali z výpovede svedkyne E., ktorú odvolací súd v zhode so závermi súdu prvej inštancie, vyhodnotil ako nedôveryhodnú. Aj v prípade, ak by odvolací súd akceptoval tvrdenia žalobcov, že sa s menovanou svedkyňou stretli iba za účelom zistenia okolností spisovania alografného závetu, tak pri skutkovom zistení, že menovanej svedkyňi boli predložené otázky ohľadne spisovania predmetného závetu, na ktoré mala odpovedať, pri jej veku 88 rokov, pričom žalovaných na pojednávaní konanom dňa 23. marca 2023 ani nespoznala, ako aj k časovému odstupu od podpísania závetu do okamihu jej výpovede v konaní, bolo objektívne spôsobilé prinajmenšom deformovať jej vnímanie prežitých okolností. Pritom nebolo možné opomenúť skutočnosť, že uvedený stav vyvolali práve žalobcovia, ktorí svojím aktívnym konaním vytvorili stav, kedy súd prvej inštancie vyhodnotil výpoveď tejto svedkyne ako nedôveryhodnú. Vo vzťahu k výpovedi svedkyne G. odvolací súd poukázal na prvotnú argumentáciu žalobcov, spočívajúcu v spochybňovaní dôveryhodnosti menovanej svedkyne a to poukazovaním na rozpory v jej výpovedi, ktoré odvolací súd považoval za výrazné, avšak na druhej strane, v rámci určitej tolerancie, zodpovedajúce veku menovanej svedkyne a časovému odstupu medzi udalosťami, ku ktorým vypovedala a samotným jej výsluchom. Žalobcovia na strane jednej boli ochotní akceptovať pravdivosť tvrdení menovanej svedkyne napr. vo vzťahu k tomu,

čo sa malo čítať ako predloha pre vypracovanie alografného závetu, keď menovaná svedkyňa uviedla, že touto predlohou mal byť práve holografný závet z 25. septembra 2017 v spojení s dodatkom z 9. októbra 2017. Na druhej strane však spochybňovali jej výpoveď v časti, v ktorej menovaná svedkyňa uvádzala, že aj potom, ako sa mal žalovaný 1/ vrátiť s prepísaným alografným závetom, sa tento alografný závet čítal. V takom prípade by poručiiteľka, ako aj prítomné svedkyne objektívne mohli zistiť, že alografný závet nezodpovedá holografnej predlohe tohto závetu. V tejto súvislosti odvolací súd reflektoval na zjavnú rozdielnosť holografného závetu a dodatku k tomuto holografnému závetu so znením alografného závetu.

2.4. Pokiaľ žalobcovia súčasne namietali, že od 9. októbra 2017, kedy bol spísaný dodatok k holografnému závetu z 25. septembra 2017, nedošlo k žiadnemu stretnutiu žalovaného 1/ s poručiiteľkou, ktoré by malo za následok tak podstatnú zmenu závetu ohľadne hnutelných vecí, ktorá je uvedená v dodatku holografného závetu, oproti bodu 4. alografného závetu, odvolací súd poukázal na to, že z dodatku z 9. októbra 2017 vyplýva prejav vôle poručiiteľky zanechať žalobcovi 2/ zostatok peňazí za dom č. 17 v prípade, ak by z tejto kúpnej ceny získanej z predaja domu po vyplatení ostatných uvedených dedičov v holografnom závete niečo zostalo. Z uvedeného však nebolo možné vyvodiť, že by poručiiteľka v tomto dodatku prejavila vôľu zanechať hnutelné veci práve žalobcovi 2/. Súčasne odvolací súd poukázal na ďalší rozpor, týkajúci sa predlohy závetu (v spise na č. l. 13), ktorá nezodpovedá zneniu závetu z 25. septembra 2017 v znení dodatku z 9. októbra 2017 a svojou textáciou sa približuje viac samotnému alografnému závetu, z čoho je možné vyvodiť, resp. nemožno vylúčiť domnienku, že poručiiteľka prehodnocovala a do určitej miery menila konečné znenie svojej poslednej vôle v krátkom čase. Napokon sa odvolací súd nestotožnil sa ani s námietkou, že súd prvej inštancie sa nesprávne stotožnil s vysvetlením žalovaných ohľadne otázky, ako poručiiteľka vnímala cenné veci. Z dodatku k závetu z 9. októbra 2017 vyplýva, že predpokladá situáciu, kedy by zostali ešte nejaké peniaze za dom č. 17 po jeho predaji s tým, že tieto peniaze by pripadli výlučne len žalobcovi 2/. Holografný závet v spojení s dodatkom závetu sa však nezaoberal vôľou poručiiteľky vyporiadať jej hnutelné veci závetom. Aj vo vzťahu k predmetnému dodatku, v ktorom bolo uvedené „... ak po mne niečo cenné zvýši (peniaze za dom č. 17)...“, nebolo možné bez ďalšieho vyvodiť, že poručiiteľka si pri písaní tohto dodatku uvedomovala takúto žalobcami deklarovanú skutočnosť, keď uvedený holografný závet sa nezaoberal odkázaním hnutelných vecí.

2.5. Ďalej odvolací súd k predlohe nepodpísanému náčrtu alografného závetu, v ktorej bolo uvedené, že všetky ostatné hnutelné veci poručiiteľka odkazuje C.. U. M. uviedol, že si uvedomuje zjavný rozpor v súvislosti so znením alografného závetu, avšak vzhľadom na to, že predmetný koncept závetu je písaný vo forme poznámok, pričom z vykonaného dokazovania nevyplynulo, že by mal byť tento koncept konečným podkladom pre spísanie alografného závetu, tak z tejto predlohy nebolo potom ani možné dospieť k presvedčivému záveru, že tento prejav vôle bol skutočným a najmä konečným prejavom vôle poručiiteľky. Uvedený záver nebolo možné vyvodiť ani z tvrdenia žalobcov, že túto predlohu vzhľadom na podobnosť písma napísal žalovaný 1/. Poukazujúc na časové súvislosti, spísanie jednotlivých závetov žalobcami odvolací súd pripustil, že uvádzané skutkové okolnosti môžu vzbudzovať určité pochybnosti, avšak nebolo možné z nich vyvodiť jednoznačný záver o tom, že skutočnosti, ktoré sa udiali dňa 14. októbra 2017 nezodpovedali stavu, ktorý je uvedený v alografnom závete. Odvolací súd sa preto v celom rozsahu stotožnil so závermi súdu prvej inštancie, že žalobcovia v konaní neunesli dôkazné bremeno ohľadne preukázania skutočnosti, o tom, že alografný závet nezodpovedá poslednej vôli poručiiteľky.

2.6. Napokon sa odvolací súd sa nestotožnil ani s právnou argumentáciou žalobcov, že vypracovanie viacerých rovnopisov alografného závetu malo za následok jeho absolútnu neplatnosť. Aj v prípade, ak by bolo v konaní preukázané vypracovanie viacerých rovnopisov závetu, tak by tieto rovnopisy predstavovali jeden identický závet, ktorý by bol poručiiteľ v zmysle § 480 Občianskeho zákonníka oprávnený zrušiť. Odvolací súd vo vypracovaní viacerých rovnopisov alografného závetu nevzhliadol rozpor s konkrétnym zákonným ustanovením, keď samotnú skutočnosť, že predmetný závet je vypracovaný vo viacerých rovnopisoch, nemožno považovať za prípad, kedy právny úkon nebol urobený vo forme, akú vyžaduje zákon v zmysle § 40 ods. 1 Občianskeho zákonníka. Poručiiteľke nič

nebránilo predmetný závet odvolať, prípadne kreovať závet nový. Ak by aj uvedená odvolacia námietka bola preukázaná, uvedené by nemalo žiadny vplyv na konečný záver súdu, že uvedená skutočnosť z hľadiska právneho posúdenia absolútnej neplatnosti závetu nie je právne dôvodná. V súvislosti s námietkou žalobcov o možnej zaujatosti svedkyne G.Š. z dôvodu, že jej dcéra pôsobila ako opatrovatelka, a teda sa na ňu mal vzťahovať samotný alografný závet v bode 5 odvolací súd poukázal na to, že bod 5 alografného závetu bolo potrebné vykladať v intenciách ustanovenia § 478 Občianskeho zákonníka. Keďže závet obsahoval podmienky, s ktorými sa nespájajú žiadne právne následky, nebolo možné potom dospieť k záveru, že by dcéra svedkyne U. G. bola dedičkou na základe uvedeného závetu. Odvolací súd bol toho názoru, že podmienkou uvedenou v bode 5 alografného závetu nie sú závetní dedičia viazaní. Nepovažoval preto uvedenú okolnosť za skutočnosť, ktorá by mala relevantný vplyv na výpoveď samotnej svedkyne U. G.. Odvolací súd zdôraznil, že v spore neboli zistené žiadne dôvody, pre ktoré by bolo možné vyhodnotiť výpoveď svedkyne U. G.D. ako nevierohodnú. Iba z rozporov vo výpovediach žalovaných 1/ a 2/ nebolo možné dospieť k záveru, žeby alografný závet nepredstavoval skutočnú vôľu poručiťky. Na základe uvedených dôvodov, odvolací súd potvrdil napadnutý rozsudok ako vecne správny v súlade s § 387 ods. 1 CSP. O nároku na náhradu trov aktuálneho odvolacieho konania rozhodol v súlade s ustanoveniami § 262 ods. 1 CSP v spojení s § 255 ods. 1 CSP a § 396 ods. 1 CSP.

3. Proti uvedenému rozsudku odvolacieho súdu podali dovolanie žalobcovia (ďalej len „dovolateľa“), ktorého prípustnosť vyvodzovali z ustanovení § 420 písm. f) CSP, § 421 ods. 1 písm. a) a písm. b) CSP. V rámci uplatneného dovolacieho dôvodu v zmysle § 420 písm. f) CSP v spojení s § 421 ods. 1 písm. a) CSP (vychádzajúc z textu dovolania) namietali absenciu odôvodnenia napadnutého rozhodnutia, v ktorom odvolací súd neuviedol prečo neakceptoval podstatný a najdôležitejší dôkaz dovolateľov, a to výpoveď žalovaného 1/ ohľadne vyporiadania hnutelných vecí. Žalovaný 1/ uviedol, aké skutočnosti mu o tomto bode alografného závetu povedala sama poručiťka, aká bola jej posledná vôľa o odkázaní hnutelných vecí. Tvrdil, že hnutelné veci v byte poručiťky mali pripadnúť U. M., čo bolo v podstate nepriame priznanie, že zmenil poslednú vôľu poručiťky. Následne potom, ako vstúpila do jeho výpovede žalovaná 2/ a bola nahlas napomenutá súdom, už začal meniť kontext výpovede tým, že začal si odporovať a používať nelogické vysvetlenia. Tvrdil, že obrazy sa mali rozdeliť rovným dielom na tretiny medzi žalobcu 2/, žalovaných 1/ a 2/, čo je v rozpore s jeho výpoveďou, že hnutelné veci v byte poručiťky mali pripadnúť iba žalobcovi 2/. Ak by aj odvolací súd uveril účelovým tvrdeniam žalovaného 1/, aj tak by zostala určitá časť hnutelných vecí v byte poručiťky, ktorá by mala pripadnúť iba žalobcovi 2/, a to žalovaný 1/ nenapísal do alografného závetu, takže v konečnom dôsledku aj tak zmenil poslednú vôľu poručiťky. Odvolací súd nemohol dospieť k záveru, že dovolateľa neuniesli dôkazné bremeno a že alografný závet bol v súlade s poslednou vôľou poručiťky, nakoľko z výsluchu žalovaného 1/ nevyplýva, že by všetky hnutelné veci mali byť delené rovným dielom tak, ako je to uvedené v alografnom záвете. Podľa názoru dovolateľov, výpoveď žalovaného 1/, v ktorej uviedol, že hnutelné veci v byte poručiťky majú pripadnúť U. M. je obzvlášť v extrémnom rozpore medzi vykonanými dôkazmi a skutkovými zisteniami súdu prvej inštancie a právnymi závermi odvolacieho súdu. Uvedené rozhodnutia boli preto podľa dovolateľov nezákonné, arbitrárne a protiústavné. V zmysle tejto argumentácie odkázali na rozhodnutia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 3Sžo/56/2014, 8Sžf/140/2013 a 5Obdo/45/2020 a nálezy Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) sp. zn. I. ÚS 131/2017, IV. ÚS 115/2003 a III. ÚS 689/2017. V rámci rovnakých dovolacích ustanovení dovolateľa namietali aj extrémny rozpor medzi vykonanými dôkazmi a skutkovými zisteniami. Vykonaným dokazovaním bol podľa dovolateľov zistený skutkový stav v nasledovnom dôkaznom reťazci. Výsluch žalovaného 1/, ktorý uviedol, že hnutelné veci v byte poručiťky majú pripadnúť žalobcovi 2/. Zhodná výpoveď svedkýň, že pred napísaním alografného závetu sa na stretnutí dňa 14. októbra 2017 nahlas čítala listina písaná rukou, a to holografný závet s dodatkom ako predloha alografného závetu. Zhodná výpoveď svedkýň, že poručiťka podala rukou písanú listinu holografného závetu s dodatkom priamo žalovanému 1/, resp. ju zobral, aby ju prepísal na počítači do formy alografného závetu. Výsluch žalovaných 1/ a 2/, kde obidvaja zhodne zamlčali, že pred napísaním alografného závetu sa na stretnutí dňa 14. októbra 2017 nahlas čítala listina písaná rukou. Výsluch žalovaného 1/, ktorý krivo vypovedal na otázky, či bola dňa 14. októbra 2017 k dispozícii listina holografného závetu s dodatkom, či bola prítomná pri spisovaní závetu a či sa s ňou

žalovaný 1/ oboznámil, a to tak, že takáto listina k dispozícii nebola. Rukou písaný koncept závetu, o ktorom žalovaný 1/ vypovedal, že vyzerá, ako keby to písal on. Z výsluchu žalovaného 1/ vyplynulo, že text svedeckej doložky je nepravdivý. Dôkaz listinou, a to dátumy lekárskeho kontrol žalovaného 1/ v Univerzitnej nemocnici U., ktoré sa uskutočnili pred dátumom spisovania alografného závetu a pred dátumom napísania holografného závetu s dodatkom poručiteľkou. Otázku, či bol alografný závet po opätovnom príchode žalovaného 1/ nahlas prečítaný pred všetkými prítomnými osobami v byte poručiteľky dňa 14. októbra 2017, dovolatelia stále považovali za spornú a nepreukázanú, nakoľko v tejto otázke išlo o rozpor vo výpovediach svedkýň. O prečítaní alografného závetu nahlas začala hovoriť svedkyňa U. G., až keď jej bola položená navádzacia otázka zo strany právneho zástupcu žalovaného 1/, či niekto čítal listinu alografného závetu. Predtým, keď vypovedala spontánne, tak o žiadnom čítaní nahlas nehovorila. Argumentácia súdov bola podľa dovolateľov neudržateľná, nakoľko dokazovaním bolo preukázané, že skutočná vôľa poručiteľky ohľadom hnuťelných vecí bola odlišná od textu podvrhnutého alografného závetu. Ďalej poukázali na body 17. a 18. rozhodnutia odvolacieho súdu, z ktorých podľa dovolateľov vyplynula vnútorná nekonzistentnosť a arbitrárnosť napadnutého rozhodnutia. K uvedenej argumentácii odkázali na rozhodnutia ústavného súdu sp. zn. I. ÚS 6/2018 a III. ÚS 104/2022.

3.1. V súvislosti s uplatneným dovolacím dôvodom podľa § 421 ods. 1 písm. b) CSP dovolatelia namietali absolútnu neplatnosť alografného závetu z dôvodu, že náležitosti vôle poručiteľky ako materiálna stránka právneho úkonu nebola v zhode s formálnou stránkou právneho úkonu ako prejavu vôle, ktorým je podpis na listine alografného závetu. Boli toho názoru, že holografný závet z 25. septembra 2017 spolu s dodatkom z 9. októbra 2017 obsahoval jasnú a jednoznačnú poslednú vôľu poručiteľky, aby v prípade, že po rozdelení dedičstva „niečo cenné“ zvýši, najmä peniaze z predaja domu na P. č. XX, pripadlo výlučne U. M.. Odvolací súd však dospel k záveru, že dodatok sa netýkal hnuťelných vecí, preto považoval tento závet za zrušený neskorším alografným závetom. Takéto hodnotenie je podľa dovolateľov nesprávne, pretože pojem niečo cenné, zahŕňa aj peniaze, ktoré sú hnuťelnými vecami, a teda dodatok sa týkal aj hnuťelného majetku. Podľa ustálenej právnej teórie a judikatúry (§ 477 Občianskeho zákonníka) môže porúčiteľ v závete určiť dedičský podiel aj vo forme peňažnej sumy, ktorá v čase spísania závetu nemusí existovať, pričom ostatní dedičia majú povinnosť tento podiel vyplatiť. Holografný závet s dodatkom bol podľa dovolateľov podkladom pre spísanie alografného závetu, nešlo o samostatný a neaktuálny závet, a jeho obsah bol všetkým účastníkom spisovania závetu prečítaný. Žalovaný 1/ však vedome nezapísal časť poslednej vôle poručiteľky do alografného závetu, čím narušil materiálnu stránku právneho úkonu, spôsobil jeho absolútnu neplatnosť (§ 34 Občianskeho zákonníka, zásada „fraus omnia corrumpit“) a zároveň naplnil podmienky § 49a Občianskeho zákonníka tým, že poručiteľku uviedol do omylu. Z týchto dôvodov dovolatelia tvrdili, že odvolací súd nesprávne právne aj skutkovo posúdil vec, keď nevzal do úvahy, že dodatok určoval dedičský podiel U. M. a bol záväznou súčasťou poslednej vôle poručiteľky. K uvedenej argumentácii poukázali na rozhodnutia ústavného súdu sp. zn. III. ÚS 120/2020 a III. ÚS 487/2022. Ďalej v rámci tohto uplatneného dovolacieho dôvodu dovolatelia namietali aj absolútnu neplatnosť právneho úkonu vyhotovením alografného závetu vo viacerých (piatich) originálnych rovnopisoch. Podľa dovolateľov nešlo o to, že závet nemožno zrušiť aj iným spôsobom než zničením listiny, ale o logický a právny problém vyplývajúci z toho, či možno zo zákona vyvodit', že závet má byť vyhotovený iba v jednej originálnej listine. Občiansky zákonník používa v tejto súvislosti jednotné číslo listina, pričom zničenie listiny závetu má za následok jeho zrušenie, na rozdiel od iných právnych úkonov, kde takáto väzba neexistuje. Ak by závet existoval vo viacerých rovnopisoch, nastal by nelogický stav, že zničením jedného rovnopisu by bol právny úkon zrušený, ale ďalšie rovnopisy by zároveň spĺňali všetky náležitosti platného závetu a mohli by byť uplatnené v dedičskom konaní. Jednotné číslo v zákone nie je náhodné, ale nevyhnutné pre logickú a právnu vykonateľnosť ustanovenia § 480 ods. 2 Občianskeho zákonníka. Ak bol alografný závet vyhotovený v piatich originálnych rovnopisoch, ide o absolútne neplatný právny úkon, pretože odporuje zákonu (§ 39 Občianskeho zákonníka) a nebol vykonaný vo vyžadovanej forme (§ 40 ods. 1 Občianskeho zákonníka). Navyše pri alografnom závete podľa § 476b Občianskeho zákonníka musí porúčiteľ pred dvoma svedkami súčasne prehlásiť, že listina obsahuje jeho poslednú vôľu, a to ku každej listine zvlášť. Ak poručiteľka toto prehlásenie urobila len raz a nie ku všetkým piatim rovnopisom, nebola splnená zákonná podmienka platnosti, čo bol ďalší dôvod absolútnej neplatnosti závetu.

3.2. V rámci uplatnených dovolacích dôvodov v zmysle § 420 písm. f) CSP a § 421 ods. 1 písm. b) CSP (vychádzajúc z textu dovolania) dovolatelia namietali záver odvolacieho súdu, že práve žalobcov v spore zaťažovalo dôkazné bremeno. V tejto súvislosti poukázali na rozpor s nálezom ústavného súdu sp. zn. III. ÚS 120/2020, z ktorého záveru vyplýva, že dôkazné bremeno mali aj žalovaní. Vzhľadom k tomu, že alografný závet predstavuje súkromnú listinu, ktorá nie je verejnou listinou, u ktorej by sa predpokladala pravdivosť a pravosť jej obsahu. Obsah súkromnej listiny, teda alografného závetu bolo potrebné dokazovať. Priaznivé dôsledky alografného závetu vyvodzovali pre seba práve žalovaní, ktorí sa naňho odvolávali ako na posledný platný závet, ktorý rušil predchádzajúce skoršie závetu. Dovolatelia spochybňovali platnosť alografného závetu, a teda nemohli z neho vyvodzovať pre seba priaznivé dôsledky. Keďže poručiťka odkázala dve tretiny hnutelných vecí žalovaným, spočívalo dôkazné bremeno práve na nich. Z vykonaného dokazovania vyplynulo, že neunesli dôkazné bremeno, lebo neposkytli žiadny dôkaz, že poručiťka im odkázala dve tretiny hnutelných vecí. Ďalej dovolatelia poukázali na ďalšie pochybenia odvolacieho súdu, s odkazom na body 10.2, 15.1, 15.2 a 21. odôvodnenia napadnutého rozhodnutia. Navrhli napadnutý rozsudok zrušiť a vec vrátiť na ďalšie konanie. Uplatnili si nárok na náhradu trov dovolacieho konania. Dovolatelia zároveň predložili návrh na odklad vykonateľnosti a právoplatnosti napadnutého rozhodnutia v zmysle § 444 ods. 1 a 2 CSP, ktorý odôvodnili tým, že vzhľadom na právoplatnosť a vykonateľnosť napadnutého rozhodnutia bude rozhodované v dedičskom konaní po nebohej L. P., pričom výsledky dedičského konania budú mať pre dovolateľov neodstrániteľné následky, keďže dedičia podľa sporného závetu budú môcť voľne disponovať s majetkom poručiťky.

4. Žalovaný 1/ vo vyjadrení k dovolaciemu dôvodu v zmysle § 420 písm. f) CSP nesúhlasil s tvrdením, že by vo výsluchu uviedol, že hnutelné veci v byte poručiťky mali pripadnúť U. M., čo bolo v podstate nepriame priznanie, že zmenil poslednú vôľu poručiťky. K tomuto uviedol, že ak aj medzi 9. októbrom 2017 a 14. októbrom 2017 nemal žiadny termín lekárskej kontroly, tak to nič nesvedčí o tom, či v tom čase s poručiťkou komunikoval. V tejto súvislosti podotkol, že s poručiťkou mohol telefonovať alebo sa u nej zastaviť aj bez lekárskej kontroly. Bližšie okolnosti si vzhľadom na odstup času už presne nepamätal s prihliadnutím na jeho zdravotný stav. Nesúhlasil s tým, že by nevykonanie výsluchu žalovaného 1/ bolo nesprávnym procesným postupom súdu, nakoľko pokiaľ súd v dostatočnom rozsahu zistil skutočnosti potrebné pre posúdenie veci a vykonal dôkazy, ktoré vyhodnotil v súlade s ustanovením § 191 CSP, potom musí postupovať v súlade s princípom hospodárnosti a rýchlosti konania. Práve z tohto dôvodu súd nepovažoval za potrebné vykonať výsluch žalovaného 1/. Podporne poukázal aj na uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 4Cdo/157/2016. V neposlednom rade dal do pozornosti zápisnicu z výsluchu svedkyne E., v ktorej je uvedené, že otázky a odpovede na jej vypočutie, ktoré svedkyňa omylom predložila zákonnej sudkyni jej dal žalobca 2/. Z uvedeného vyplýva, že svedkyňa komunikovala so žalobcami pred jej vypočutím, ktorí ju navádzali ako má vypovedať. K dovolacej argumentácii uvedenej k dovolaciemu dôvodu v zmysle § 421 ods. 1 písm. a) CSP žalovaný 1/ uviedol, že odvolací súd sa nijako neodklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu. Tvrdenie dovolateľov, že im súd prvej inštancie pred prvým pojednávaním nezaslal vyjadrenie žalovanej 2/ k žalobe z 27. februára 2019 a neposkytol im ho v písomnej forme ani na pojednávaní nebolo pravdivé. Odvolací súd dovolateľov a ich právneho zástupcu oboznámil s vyjadrením k žalobe, ktorí k oboznámeniu nemali pripomienky, ani nepožiadali súd o poskytnutie primeranej lehoty, aby sa k nemu mohli vyjadriť. Taktiež z uvedeného vyjadrenia žalovanej 2/ vyplynulo, že tam neboli uvedené také tvrdenia, ktoré by vyžadovali lehotu na vyjadrenie. Navrhol dovolanie odmietnuť; uplatnil si nárok na náhradu trov dovolacieho konania.

5. Žalovaná 2/ vo vyjadrení k dovolaciemu dôvodu podľa § 420 písm. f) CSP uviedla, že dovolatelia ako podstatný a najdôležitejší dôkaz považovali výpoveď žalovaného 1/, ktorý vychádzal zo zvukového záznamu. Tento zvukový záznam svedčí o tom, že tento dôkaz nebol ani podstatný, ani najdôležitejší, ako to správne vyhodnotili súdy nižšej inštancie, pretože žalovaný 1/ vo svojej výpovedi hovoril nejasne a zmäteno. Zamieňal si odporcu s navrhovateľom, pričom v tejto výpovedi hovoril len, že „tuší, že nejaké veci zostali na Lipovej a tieto veci pripadli odporcovi alebo navrhovateľovi“. Je úplne samozrejmé, že takáto výpoveď nemôže slúžiť ako podstatný a najdôležitejší dôkaz, pretože dôkazy sa vyhodnocujú

komplexne a nie z nejakých neurčitých a protirečivých výpovedí, ktoré by mali podľa účelového vnímania dovolateľov predstavovať najdôležitejší dôkaz. Obidva sudy správne vyhodnotili túto výpoveď ako súčasť dôkazov, ktoré slúžili k objektívnemu rozhodnutiu. Pokiaľ žalobcovia mali za to, že výpoveď žalovaného 1/ preukazovala, že hnutelné veci majú pripadnúť žalobcovi 2/ a táto výpoveď je obzvlášť v extrémnom rozpore medzi vykonanými dôkazmi, skutkovými zisteniami súdu prvej inštancie a právnymi závermi odvolacieho súdu, tak takýto názor považovala žalovaná 2/ za nesprávny, nemajúci oporu v súdnej praxi a ani v zákone. Napadnutým rozhodnutím odvolacieho súdu nedošlo k odklonu od ustálenej rozhodovacej praxe súdu, čiže nebol daný ani dovolací dôvod v zmysle ustanovenia § 421 ods. 1 písm. a) CSP. Tvrdenie dovolateľov, že odvolací súd v odôvodnení neuviedol prečo neakceptoval tzv. podstatný a najdôležitejší dôkaz žalobcov nemôže obstať. Pokiaľ súd v dostatočnom rozsahu zistil skutočnosti potrebné pre posúdenie veci a vykonal dôkazy, ktoré vyhodnotil v súlade s § 191 CSP, potom musí postupovať v súlade s princípom hospodárnosti. Práve z tohto dôvodu súd postupoval správne. Vzhľadom na uvedené dovolatelia neopodstatnene tvrdili, že súd im nesprávnym procesným postupom znemožnil, aby uskutočňovali im patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces. Navrhla dovolanie odmietnuť; uplatnila si nárok na náhradu trov dovolacieho konania.

6. Podľa § 444 ods. 1 CSP dovolací súd môže na návrh odložiť vykonateľnosť napadnutého rozhodnutia, ak sú tu dôvody hodné osobitného zreteľa.

7. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „dovolací súd“) príslušný na rozhodnutie o dovolaní (§ 35 CSP) nezistil splnenie podmienok pre vyhovieť návrhu na odklad vykonateľnosti napadnutého rozhodnutia, preto v súlade s ustálenou súdnou praxou o tom nevydal samostatné rozhodnutie.

8. Dovolací súd po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana sporu, v neprospech ktorej bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP) po preskúmaní, či dovolanie obsahuje zákonom predpísané náležitosti (§ 428 CSP) a či sú splnené podmienky podľa § 429 CSP, v rámci dovolacieho prieskumu dospel k záveru, že dovolanie je nielen procesne prípustné, ale aj dôvodné.

9. Podľa § 419 CSP proti rozhodnutiu odvolacieho súdu je prípustné dovolanie, ak to zákon pripúšťa.

10. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné sú vymenované v § 420 a § 421 CSP. Z citovaného ustanovenia *expressis verbis* vyplýva, že ak zákon výslovne neuvádza, že dovolanie je proti tomu ktorému rozhodnutiu odvolacieho súdu prípustné, tak takéto rozhodnutie nemožno úspešne napadnúť dovolaním.

11. Podľa § 420 CSP dovolanie je prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak a) sa rozhodlo vo veci, ktorá nepatrí do právomoci súdov, b) ten, kto v konaní vystupoval ako strana, nemal procesnú subjektivitu, c) strana nemala spôsobilosť samostatne konať pred súdom v plnom rozsahu a nekonal za ňu zákonný zástupca alebo procesný opatrovník, d) v tej istej veci sa už prv právoplatne rozhodlo alebo v tej istej veci sa už prv začalo konanie, e) rozhodoval vylúčený sudca alebo nesprávne obsadený súd, alebo f) súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

12. Podľa § 431 CSP dovolanie prípustné podľa § 420 možno odôvodniť iba tým, že v konaní došlo k vade uvedenej v tomto ustanovení. Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie, v čom spočíva táto vada.

13. Hlavnými znakmi charakterizujúcimi procesnú vadu uvedenú v § 420 písm. f) CSP sú zásah súdu do práva strany sporu a nesprávny procesný postup súdu reprezentujúci takýto zásah znemožňujúci procesnej strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné oprávnenia v takej miere (intenzite), v dôsledku ktorej došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces. Podstata práva na spravodlivý súdny

proces je možnosť fyzických a právnických osôb domáhať sa svojich práv na nestrannom súde a v konaní pred ním využívať všetky právne inštitúty a záruky poskytované právnym poriadkom. Integrálnou súčasťou tohto práva je právo na relevantné, zákonu zodpovedajúce konanie súdov a iných orgánov Slovenskej republiky a ich spravodlivé rozhodnutie (I. ÚS 26/94).

14. Ustanovenie § 420 písm. f) CSP zakladá prípustnosť a zároveň dôvodnosť dovolania v tých prípadoch, v ktorých miera porušenia procesných práv strany nadobudla intenzitu porušenia jej práva na spravodlivý proces. V zmysle uvedeného ustanovenia treba za nesprávny procesný postup považovať postup súdu spočívajúci predovšetkým v zjavnom porušení kogentných procesných ustanovení, ktoré sa vymyká nielen zákonnému, ale aj ústavnoprávnemu rámcu, a tak zároveň znamená aj porušenie ústavou zaručených procesných práv spojených so súdnou ochranou práva. Ide napr. o právo na verejné prejednanie sporu za prítomnosti strán sporu, právo vyjadriť sa ku všetkým vykonaným dôkazom, právo na zastúpenie zvoleným zástupcom, právo na predvídateľnosť rozhodnutia, na zachovanie rovnosti strán v konaní, právo na riadne odôvodnenie rozhodnutia, na relevantné konanie súdu spojené so zákazom svojvoľného postupu a so zákazom denegatio iustitiae (odmietnutie spravodlivosti).

15. Pod porušením práva na spravodlivý proces vo všeobecnosti treba rozumieť taký postup súdu, ktorým sa účastníkom konania znemožní realizácia tých procesných práv, ktoré im práva úprava priznáva za účelom zabezpečenia spravodlivej ochrany ich práv a právom chránených záujmov v tom - ktorom konkrétnom konaní, pričom miera tohto porušenia znamená porušenie práva na spravodlivý proces; jeho súčasťou je aj náležité odôvodnenie rozhodnutia (sp. zn. II. ÚS 559/2018, III. ÚS 47/2019, 4Cdo/140/2019, 4Cdo/120/2019).

16. V rámci uplatneného dovolacieho dôvodu v zmysle § 420 písm. f) CSP, posudzujúc dovolanie podľa jeho obsahu v súlade s ustanovením § 124 CSP, dovolatelia namietali hodnotenie dôkazov, ktoré podľa ich názoru malo byť v rozpore so skutkovými zisteniami, nesprávne hodnotenie dôkazného bremena strán v spore, arbitrárnosť odôvodnenia napadnutého rozhodnutia uvedeného v bodoch 17. a 18., ako aj nedostatočné odôvodnenie zásadnej skutočnosti vyplývajúcej z vykonaného dokazovania.

17. V okolnostiach preskúmvanej veci je nepochybné, že poručiťka v dodatku z 9. októbra 2017 k holografnému závetu z 25. septembra 2017 prehlásila, že „ak po mne niečo cenné zvýši (peniaze za dom č. XX) tak pripadnú výlučne (len) synovcovi C.. U. M.. Len on sa o ňu staral“ (v spise na č. I. 12). Z alografného závetu zo 14. októbra 2017 bodu 4 vyplýva, že „všetky ostatné hnutelné veci poručiťka odkázala rovným dielom dedičom uvedeným v bode 1 a 3 (žalobcovi 2/ a žalovaným 1/a 2/)“. Z výpovede žalovaných 1/ a 2/ (v spise na č. I. 379 a 380) vyplynulo, že poručiťka za cenné veci považovala televízor, chladničku, počítač a pod. Z alografného závetu zo 14. októbra 2017 je nesporné, že vo vzťahu k „všetkým hnutelným veciam“ poručiťka rovnakým dielom určila závetných dedičov určených týmto závetom a teda aj žalobcu 2/. Spornou otázkou bola rozdielnosť a teda žalobcami namietaná nezhoda vôle s prejavom vo vzťahu k určeniu závetného dediča resp. dedičov k hnutelným veciam poručiťky. Odvolací súd konštatoval zjavný rozpor v súvislosti s posúdením predlohy (v spise na č.l. 13) nepodpísaného náčrtu poslednej vôle poručiťky, v ktorom je uvedené, že všetky ostatné hnutelné veci poručiťka odkázala žalobcovi 2/, ktorého obsah nezodpovedá zneniu alografného závetu zo 14. októbra 2014 v bode 4, v ktorom je uvedené, že všetky ostatné hnutelné veci odkázala rovným dielom dedičom uvedeným v bode 1 a 3. S prihliadnutím k tomu, že predmetný koncept závetu bol spísaný vo forme poznámok, pričom pri absencii dôkazov potvrdzujúcich túto skutočnosť, nevyplývalo, žeby mal byť uvedený koncept konečným podkladom pre spísanie alografného závetu zo 14. októbra 2017 vyvodil, že ani z uvedenej predlohy nemožno dospieť k presvedčivému záveru, že tento prejav bol skutočným a najmä konečným prejavom vôle poručiťky. Zároveň poznamenal, že uvedený záver nemožno vyvodiť ani z tvrdenia žalobcov, že túto predlohu vzhľadom na podobnosť písma napísal žalovaný 1/. Aj s prihliadnutím na časové súvislosti spisania alografného závetu zo 14. októbra 2017, ktoré vzbudzujú určité pochybnosti, na ktoré poukazovali žalobcovia, odvolací súd ustálil, že z nich nemožno vyvodiť jednoznačný záver o tom, že skutočnosti, ktoré sa udiali dňa 14. októbra 2017 nezodpovedajú stavu, ktorý je uvedený v alografnom závete. Vzhľadom na značnú rozdielnosť výpovedí

svedkŷn E. a U.. G., prípadne aj ŷalovaných odvolací súd skonštatoval, ŷe z vykonaného dokazovania nemoŷno vyvodiť ucelený a jednoznačný záver, ŷe alografný závet zo 14. októbra 2017 nebol prejavom poslednej vôle poručiťky. V kontexte uvedeného odvolací súd poznamenal, ŷe ŷalobcami tvrdený skutkový stav na základe čiastkových výstupov, ktorý moŷno síce vyvodiť z vykonaného dokazovania, avŷak úplne ignoroval d'alšie po posúdení veci rovnako podstatné skutočnosti, ktoré taktieŷ vyšli najavo z vykonaného dokazovania, preto sa pri posúdení otázky (ne)unesenia dôkazného bremena ŷalobcami stotoŷnil so záverom súdu prvej inŷtancie.

18. Dokazovanie je v sporovom konaní ovládané prejednávacom zásadou (§ 185 a nasl. CSP). Civilný sporový poriadok zvyšuje procesnú zodpovednosť strán v dokazovaní a obmedzuje aktivitu súdu pri navrhovaní, a teda aj vykonávaní dôkazov. S dokazovaním sú spojené povinnosti strán, ktoré strany musia splniť ešte predtým ako súd začne dokazovať. Dôkazné bremeno moŷno charakterizovať ako procesnú zodpovednosť strany za výsledok konania, pokiaľ je určovaný výsledkom vykonaného dokazovania. Dôkazné bremeno spočíva na tej strane sporu, ktorá z existencie tvrdených skutkových okolností vyvodzuje pre seba priaznivé dôsledky (m. m. II. ÚS 38/2015). Posúdenie dôkazného bremena je súčasťou zisťovania skutkového stavu a hodnotenia dôkazov, ktoré zahŕňa aj aplikáciu a interpretáciu hypotézy hmotnoprávnej normy, od ktorej sa odvíja rozloženie dôkazného bremena. Správne rozloženie dôkazného bremena vedie k vymedzeniu zisťovaných skutočností a je nevyhnutným predpokladom na správne uplatnenie zodpovednosti účastníka za neunesenie dôkazného bremena, a tým priamo aj k obsahu výroku rozhodnutia vo veci samej (m. m. IV. ÚS 35/2012). V otázke delenia dôkazného bremena platí všeobecné pravidlo, podľa ktorého dôkazné bremeno zaťažuje každú procesnú stranu ohľadom skutkových predpokladov jej priaznivej právnej normy (Lavický, P. Důkazní břemeno v civilním soudním řízení, Leges, 2017, s. 144; Gešková, K. O důkaznom bremene, Súkromné právo 3/2024). Pravosť a pravdivosť sa pri súkromných listinách nepredpokladajú. Dôkazné bremeno spočíva na tej strane sporu, ktorá zo súkromnej listiny vyvodzuje pre seba priaznivé dôsledky. Skutočnosť, ŷe na podanie ŷaloby o určenie neplatnosti závetu boli súdnym komisárom odkázaní ŷalobcami, na rozložení dôkazného bremena nič nemení. Zo Správy občianskoprávneho kolégia Najvyššieho súdu ČSR č. Cpj 165/82 z 18. júna 1989, R 49/1982 vyplýva, ŷe otázku, ktorá zo strán má povinnosť tvrdenia a dokazovania musí súd riešiť v súlade s hmotnoprávnym vzťahom, o ktorý v konaní ide, teda nezávisle na tom, ktorej strane bolo uloŷené podanie ŷaloby. Hmotnoprávny vzťah je pritom taký, ŷe ten, kto sa dovoláva závetu, uplatňuje svoje subjektívne právo, preto v zmysle teórie noriem, musí osoba dovolávajúca sa existencie závetu preukázať splnenie podmienok, ktoré norma zakladajúca jej subjektívne právo vyžaduje na jeho vznik (v danom prípade § 461 ods. 1 v spojení s § 479b Občianskeho zákonníka). Skutkové tvrdenia moŷno považovať za preukázané, pokiaľ sudca je vnútorne presvedčený o jeho pravdivosti, t. j. nemá o jeho pravdivosti rozumné pochybnosti (nález ústavného súdu zo 17. júla 2025 sp. zn. III. ÚS 506/2024-54).

19. Podľa § 150 ods. 1 CSP strany majú povinnosť pravdivo a úplne uvádzať podstatné a rozhodujúce skutkové tvrdenia týkajúce sa sporu.

20. Citované ustanovenie zakotvuje jednu zo základných procesných povinností strán sporu a to povinnosť tvrdiť. Stranu sporu zaťažuje bremeno tvrdenia (onus dicendi). Schopnosť strany sporu uniesť bremeno tvrdenia spolu s dôkazným bremenom (onus probandi) je predpokladom pre úspech v spore. Nesplnenie povinnosti relevantne tvrdiť, teda uviesť tvrdenia z hľadiska ich kvality pravdivé, úplné, podstatné a rozhodujúce, má pre stranu sporu procesnoprávnu sankciu, ktorá sa prejaví v meritórnom rozhodnutí veci. Posúdenie otázky, ktorá strana sporu je povinná tvrdiť, a aký je obsah jej povinnosti tvrdiť, teda kto a aké tvrdenia má uviesť, sa odvíja od hmotného práva. Platí, ŷe strana sporu je povinná tvrdiť skutočnosti, ktoré sú na základe hmotného práva spôsobilé privodiť jej úspech v spore. Každý má tvrdiť v zásade tie právne skutočnosti, ktoré spôsobujú vznik jeho nároku alebo zánik jeho povinnosti (Števíek, M., Ficová, S., Baricová J., Mesiarkinová, S., Bajánková, J., Tomašovič, M., a kol. Civilný sporový poriadok. Komentár. Praha : C.H. Beck, 2016, 568-569 s.).

21. K namietanému hodnoteniu dôkazov odvolacím súdom dovolací súd uvádza, ŷe zásada voľného

hodnotenia dôkazov vyplývajúca z čl. 15 Základných princípov CSP v spojení s § 191 CSP, vyplýva z ústavného princípu nezávislosti súdov (čl. 46 ústavy) a znamená, že záver, ktorý sudca urobí o vykonaných dôkazoch z hľadiska ich pravdivosti a dôležitosti pre rozhodnutie, je vecou jeho vnútorného presvedčenia a jeho logického myšlienkového postupu. Hodnotenie dôkazov úvahou súdu však neznamená ľubovôľu, lebo hodnotiaci úvahy musí vždy zodpovedať zásadám formálnej logiky, musí vychádzať zo zisteného skutkového stavu veci a vykazovať funkčnú a teleologickú zhodu s priebehom konania. Výsledky hodnotenia dôkazov sú súčasťou odôvodnenia rozhodnutia, v ktorom súd stručne, jasne a výstižne vysvetľuje, ktoré skutočnosti považoval za preukázané a ktoré nie, z ktorých dôkazov vychádzal a akými úvahami sa pri hodnotení dôkazov riadil, prečo nevykonával ďalšie navrhnuté dôkazy a pod.

22. Z obsahu odôvodnenia napadnutého rozhodnutia je evidentné, že odvolací súd otázku unesenia dôkazného bremena v spore o dedičské právo neposúdil v súlade s ustálenou rozhodovacou praxou dovolacieho súdu pokiaľ dôvodil, že dôkazné bremeno spočívalo výlučne na žalobcoch. Z alografného závetu zo 14. októbra 2017 vyplýva rozpor v otázke prejavu poslednej vôle poručiť k odkázaniu jej majetku (hnuteľných resp. cenných vecí) s obsahom holografného závetu z 25. septembra 2017 a jeho dodatku k nemu z 9. októbra 2017 (v spise na č. 1. 11 a 12), ktorý žalovaní v rámci dokazovania a ich dôkaznej povinnosti neodstránili, ani nepreukázali (bod 17. tohto odôvodnenia).

23. Najvyšší súd v rozhodnutí sp. zn. 4Cdo/13/2009 z 24. februára 2010 k riešenej otázke unesenia dôkazného bremena vyslovil záver, že „u súkromných listín je treba rozlišovať ich pravosť, teda skutočnosť, že súkromná listina pochádza od toho, kto je v nej uvedený ako vystaviteľ, a správnosť, t. j. pravdivosť. Ak vystaviteľ popiera pravosť súkromnej listiny, leží dôkazné bremeno ohľadne pravosti listiny na tom účastníkovi, ktorý zo skutočností v listine uvedených vyvodzuje pre seba priaznivé právne dôsledky.“

24. V rozhodnutí sp. zn. 6Cdo/81/2010 z 31. mája 2010 najvyšší súd dospel k záveru, „že samotná skutočnosť, či účastník konania vystupuje na strane žalobcu alebo žalovaného, nemá priamy vplyv na jeho povinnosť tvrdiť rozhodujúce skutočnosti a predložiť alebo označiť dôkazy na svoje tvrdenia. Rozdelenie bremena tvrdenia a dôkazného bremena medzi účastníkmi v spore závisí na tom, ako vymedzuje právna norma práva a povinnosti účastníkov. Obvykle platí, že skutočnosti navodzujúce žalované právo musí tvrdiť žalobca, zatiaľ čo okolnosti toto právo vylučujúce sú záležitosťou žalovaného. Bremeno tvrdenia a dôkazné bremeno vystihuje aktuálnu skutkovú a dôkaznú situáciu konania. V priebehu sporu sa môže meniť, teda môže dochádzať k jeho prerozdeleniu. Pri posudzovaní dôkazného bremena na strane toho ktorého účastníka treba rešpektovať tzv. negatívnu dôkaznú teóriu, t. j. pravidlo, že neexistencia (niečoho) majúca trvajúci charakter sa zásadne nepreukazuje. Na nikom totiž nemožno spravodlivo žiadať, aby preukázal reálnu neexistenciu určitej právnej skutočnosti“ (m. m. 4Cdo/170/2021).

25. Nadväzujúc na uvedené, sa preto dovolací súd nestotožnil s vysporiadaním sa s namietanou otázkou zhodnotenia dôkaznej povinnosti odvolacím súdom, ktorý v zhode s názorom súdu prvej inštancie dospel k záveru, že „v spore neboli preukázané skutočnosti, ktoré by mohli byť dôvodom pre určenie neplatnosti závetu, že žalobcovia v konaní nepredložili žiadny priamy dôkaz prípadne, ucelený konštrukt nepriamych dôkazov, ktorý by bol spôsobilý relevantným spôsobom spochybniť, či vyvrátiť skutočnosti vyplývajúce zo samotnej listiny. Prehlásenie svedkov učinené priamo v alografnom závete, nemožno ignorovať. Bolo práve dôkaznou povinnosťou žalobcov v danom prípade preukázať opak“.

26. Odôvodnenie napadnutého rozhodnutia uvedené v bodoch 17. až 19. v podstatnom rozsahu zhrnuté v bode 17. tohto odôvodnenia, nespĺňa náležitosti odôvodnenia vyplývajúce z ustanovení § 220 ods. 2 v spojení s § 393 ods. 2 a 3 CSP, lebo nezodpovedá základnej (formálnej) štruktúre odôvodnenia rozhodnutia. Súslednosti jednotlivých častí odôvodnenia a ich obsahové (materiálne) náplne nezakladajú súhrnne ich zrozumiteľnosť aj všeobecnú interpretačnú presvedčivosť. Argumentácia odvolacieho súdu nie je koherentná a jeho rozhodnutie konzistentné, logické a presvedčivé, pokiaľ v odôvodnení rozhodnutia sa nevysporiadala s odklonom od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu v otázke

(ne)unesenia dôkazného bremena pri hodnotení pravosti a pravdivosti súkromnej listiny, ktorej obsah bol z výsledkov vykonaného dokazovania nejednoznačný, presvedčivý a vyvolávajúci pochybnosti, na ktoré skutkové okolnosti dovolateľa správne poukázali. Výsporiadanie sa s uplatnenými podstatnými odvolacími námietkami, odvolacím súdom možno považovať za nedostatočné aj v zmysle § 387 ods. 3 v spojení s § 393 ods. 3 CSP a § 220 ods. 2 a 3 CSP. V prípade, ak sa chce odvolací súd odkloniť od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu v posúdení otázky unesenia dôkazného bremena, bolo jeho zákonnou povinnosťou dôkladne a presvedčivo vysvetliť odlišný názor s poukazom na čl. 2 ods. 1 až 3 Základných princípov CSP.

27. K tvrdenej arbitrárnosti dovolateľmi dovolací súd uvádza, že ústavný súd vo viacerých rozhodnutiach napr. v uznesení sp. zn. III. ÚS 44/2022 zo dňa 27. januára 2022 uviedol, že arbitrárnosť sa v zásade môže prejavovať vo dvoch podobách. Procesná arbitrárnosť je hrubým alebo opakovaným porušením zásadných ustanovení právnych predpisov upravujúcich postup orgánu verejnej moci, hmotnoprávna (meritórna) arbitrárnosť sa prejavuje ako extrémny nesúlad medzi právnym základom pre rozhodovanie veci a závermi orgánu verejnej moci, ktoré sú vo vzťahu k tomuto právnemu základu neobhájiteľné všeobecne akceptovateľnými výkladovými postupmi (II. ÚS 576/2012). Z judikatúry ústavného súdu tiež vyplýva, že arbitrárnosť i zjavná neodôvodnenosť rozhodnutí všeobecných súdov je najčastejšie daná rozporom súvislostí ich právnych argumentov a skutkových okolností konkrétnych prípadov s pravidlami formálnej logiky alebo absenciou jasných a zrozumiteľných odpovedí na všetky právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany, t. j. s uplatnením nárokov a obranou proti takému uplatneniu (napr. IV. ÚS 115/03). Uvedené nedostatky pritom musia dosahovať mieru ústavnej relevancie, teda ich intenzita musí byť spôsobilá porušiť niektoré z práv uvedených v čl. 127 ods. 1 ústavy. O zjavnú neodôvodnenosť alebo arbitrárnosť súdneho rozhodnutia ide spravidla vtedy, ak sa zistí taká interpretácia a aplikácia právnej normy zo strany súdu, ktorá zásadne popiera účel a význam aplikovanej právnej normy, alebo ak dôvody, na ktorých je založené súdne rozhodnutie, absentujú, sú zjavne protirečivé alebo popierajú pravidlá formálnej a právnej logiky, prípadne, ak sú tieto dôvody zjavne jednostranné a v extrémnom rozpore s princípmi spravodlivosti (III. ÚS 305/08, IV. ÚS 150/03, I. ÚS 301/06). Arbitrárnosť teda znamená interpretačný excés. Arbitrárne rozhodnutie je spravidla spojené s nedostatočným odôvodnením, avšak nemusí to tak byť nevyhnutne. Predstavuje však zásah do práva na súdnu ochranu a práva na spravodlivý súdny proces (I. ÚS 115/2020).

28. Európsky súd pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) stabilne judikuje, že súdne rozhodnutia musia v dostatočnej miere uvádzať dôvody, zároveň však nevyžaduje, aby na každý argument strany bola daná odpoveď v odôvodnení rozhodnutia, ak však ide o argument, ktorý je pre rozhodnutie rozhodujúci, vyžaduje sa špecifická odpoveď práve na tento argument (Ruiz Torija proti Španielsku z 9. decembra 1994, séria A, č. 303 - A, s. 12, § 29, Hiro Balani proti Španielsku z 9. decembra 1994, séria A, č. 303 - B, Georgiadis proti Grécku z 29. mája 1997, Higgins proti Francúzsku z 19. februára 1998). Z práva na spravodlivú súdnu ochranu vyplýva aj povinnosť súdu zaoberať sa účinne námietkami, argumentmi a návrhmi na vykonanie dôkazov strán s výhradou, že majú význam pre rozhodnutie (Kraska proti Španielsku z 29. apríla 1993; m. m. II. ÚS 410/06, I. ÚS 736/2016).

29. V reakcii na dovolacie argumenty dovolateľov dovolací súd uvádza, že dovolatelia dôvodne namietali existenciu vady zmätočnosti v zmysle § 420 písm. f) CSP, preto z tohto dôvodu je dovolanie nielen prípustné, ale aj dôvodné. Dovolací súd zrušil napadnutý rozsudok odvolacieho súdu v súlade s § 449 ods. 1 CSP a vec mu vrátil na ďalšie konanie (§ 450 CSP). Vzhľadom na zrušenie napadnutého rozhodnutia z procesných dôvodov, dovolací súd následne vecne neposudzoval uplatnený dovolací dôvod v zmysle § 421 ods. 1 CSP.

30. Podľa § 455 CSP ak bolo rozhodnutie zrušené a ak bola vec vrátená na ďalšie konanie a nové rozhodnutie, súd prvej inštancie a odvolací súd sú viazaní právnym názorom dovolacieho súdu.

31. V ďalšom konaní bude úlohou odvolacieho súdu opätovne prejednať a rozhodnúť o podanom odvolaní žalobcov. Pri posudzovaní otázky (ne)unesenia dôkazného bremena je potrebné zohľadniť právny záver vyplývajúci z bodov 18., 23. a 24. tohto rozhodnutia.

32. Podľa § 439 CSP dovolací súd je rozsahom dovolania viazaný okrem prípadov, ak a) od rozhodnutia o napadnutom výroku závisí výrok, ktorý dovolaním nebol dotknutý, b) ide o nerozlučné spoločenstvo podľa § 77 a dovolanie podal len niektorý zo subjektov, c) určitý spôsob usporiadania vzťahu medzi stranami vyplýva z osobitného predpisu.

33. Výdanie uznesenia o náhrade trov konania v konkrétnej výške je jednostranne závislé od existencie právoplatného rozhodnutia vo veci. Zrušením rozsudku odvolacieho súdu uznesenie o výške náhrady trov konania ako závislé rozhodnutie stratilo svoj podklad. Bez nadväznosti na predchádzajúce (zrušené) rozhodnutie by zostalo uznesenie o výške náhrady trov konania osamotené, strácalo by rozumný zmysel, čo by zároveň odporovalo princípu právnej istoty (sp. zn. 4Obdo7/2018, 3Obo/9/2017). Závislým výrokom môže byť nielen dovolaním dotknutý výrok, tvoriaci súčasť napadnutého rozhodnutia, ale aj výrok, ktorý je obsahom iného, samostatného rozhodnutia v danej veci (R 73/2004).

34. Uznesením č. k. 11C/46/2021-634 z 9. februára 2024, č. k. 11C/46/2021-644 z 9. februára 2024, č. k. 11C/46/2021-723 z 11. apríla 2024 a č. k. 11C/46/2021-729 z 11. apríla 2024 bolo právoplatne rozhodnuté o výške priznanej náhrady trov konania, preto vzhľadom na zrušenie rozhodnutia vo veci samej, dovolací súd zrušil aj závislý výrok o trovách konania v súlade s § 449 ods. 1 CSP.

35. O nároku na náhradu trov dovolacieho konania a o trovách pôvodného konania rozhodne odvolací súd v súlade s § 453 ods. 1 a 3 CSP.

36. Rozhodnutie bolo prijaté senátom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 3:0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.